

Smittkällan

Aktuell information från Smittskyddsenheten Kronoberg – Nr 1/2024

Smittskyddsläkarens årsrapport för Kronobergs län 2023

I början av 2023 var belastningen hög på sjukvården då det var en omfattande smittspridning av influensa, covid-19 och RS-virus samtidigt under december 2022 och januari 2023. Att dessa luftvägsinfektioner spreds samtidigt var sannolikt åtminstone delvis en följd av att fler individer än vanligt var mottagliga efter pandemin. Covid-19 har fortsatt påverka sjukvården samt kommunernas vård och omsorg även om mycket ute i samhället återgått till hur det var före pandemin. Under hösten ökade smittspridning av covid-19 igen och belastningen på sjukvården likaså. Även om det är ovanligt att bli riktigt allvarligt sjuk har en del äldre och sköra individer blivit så pass påverkade av covid-19 att de inte klarat sig hemma utan behövt vård på sjukhus. När det var som flest inlagda med, eller på grund av, covid-19 hösten 2023 var det över 35 patienter som vårdades inneliggande.

Även om klamydiafallen inte ökat i Kronoberg under 2023 så har gonorréfallen ökat med mer än 50% jämfört med 2022. Även nationellt har gonorré ökat relativt kraftigt senaste åren. Trenden är att det är fler kvinnor än män som smittas och att medelåldern sjunkit senaste åren. Majoriteten av de smittade i Kronoberg uppger heterosexuell smittväg. Under 2023 har en arbetsgrupp bestående av representanter från Hudkliniken, Kvinnokliniken, Smittskyddsenheten samt Folkhälsa och social hållbarhet träffats vid flera tillfällen. Gruppen har arbetat med att informera allmänheten i olika kanaler om vikten av att testa sig samt med att informera vården om att provta mer riktat mot gonorré. Då behandlingen av gonorré är lite mer komplicerad än vid klamydia så sker all behandling på Hudkliniken STI-mottagning. För att få resistensbestämning så behandlingen kan anpassas vid behov är det viktigt att odlingar också tas på individer som testats positivt för gonorré med PCR test. Därav skall individer som testats positivt för gonorré omgående remitteras till Hudkliniken för omhändertagande inklusive smittspårning.

TBE-fallen i Kronoberg ökade under 2023 då åtta fall diagnostiserades. Trots att siffrorna är små och det är svårt att dra några säkra slutsatser från år till år så ser vi en ökning under de senaste 10-12 åren i vårt län. Även i landet som helhet ökade antalet fall och den geografiska utbredningen fortsätter också att öka. Förutom att själva viruset är mer spritt så kan även ökad uppmärksamhet och medvetenhet om TBE bidra till att fler fall diagnostiseras. Ju mer kunskap som framkommer om utbredningen av TBE, desto bättre rekommendationer om vaccination kan ges. Då TBE överförs ganska direkt efter att fästingen bitit är det förutom att snabbt ta bort fästingar även viktigt att ha långbyxor och gärna stövlar på sig vid vistelse ute i skog och mark.

Folkhälsomyndigheten publicerade förra året information över områden med förhöjd förekomst av TBE. Definitionen på förhöjd förekomst av TBE är kommuner som under någon femårsperiod sedan 2005 har haft en statistiskt säkerställd incidens på ett fall eller mer per 100 000 invånare. För 2023 innebar detta att Ljungby, Växjö och Uppvidinge kommun hade en förhöjd förekomst av TBE, en uppdatering av vilka kommuner som omfattas 2024 är på gång. Våra regionala vaccinationsrekommendationer kommer framöver att omfatta individer som vistas ute i skog och mark i de kommuner som ingår i definitionen med ökad förekomst av TBE.

Nedan följer kommentarer till flertalet av de allmänfarliga och de anmälningspliktiga sjukdomarna som diagnostiserats i Kronoberg under 2023, i bokstavsordning. På sista sidan finns en tabell som ger en överblick över utvecklingen av antalet fall av respektive sjukdom. Covid-19 ingår inte i denna årsrapport.

Christian Blomkvist
Smittskyddsläkare i Kronoberg

Mpox (apkoppor)

Inga diagnostiserade fall 2023. Totalt har cirka 15 personer vaccinerats mot Mpox i Kronoberg.

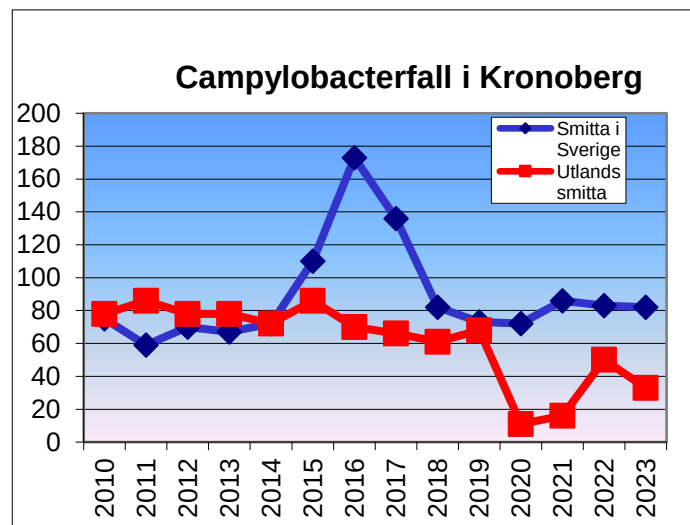
Campylobacter

Totalt konstaterades 115 fall i Kronoberg under 2023, varav 82 var smittade i Sverige.

Antalet inhemskt smittade ligger på ungefär samma nivå som senaste åren och påverkades inte heller under pandemin. Toppen 2016-2017 var kopplat till svensk färsk kyckling och det är fortsatt en relativt vanlig smittkälla gällande de inhemska fallen.

Efter att resandet efter pandemin åter ökat ses fler fall som smittats utomlands även om det inte är riktigt lika många som före pandemin. Majoriteten av dessa smittades i samband med resor inom Europa. Spanien var landet som oftast uppgavs som sannolikt smittland med 13 fall.

För att minska risken att smittas av campylobacter är det viktigt att tänka på köks- och handhygien när man lagar mat, exempelvis hanterar rå kyckling.

Cryptosporidium

Cryptosporider är protozoer som främst sprids via vatten. Typiska symptom är vattniga diarréer och buksmärtor. Inkubationstiden ligger normalt kring en vecka och de flesta tillfrisknar spontant inom någon enstaka vecka. I vissa fall kan dock besvären vara långvariga och mer besvärliga.

Under 2023 diagnostiserades 11 fall i Kronoberg vilket är en halvering jämfört med senaste åren. Av dessa bedömdes 10 vara smittade i Sverige.

Denguefeber

Inga fall har anmälts 2023.

Echinokockinfektion

Inga fall har anmälts 2023.

EHEC

Under 2023 diagnostiserades 20 fall av EHEC i länet, vilket är något fler än åren dessförinnan.

Majoriteten av fallen (16 fall) var sannolikt smittade i Sverige och det är samma trend som i landet som helhet med allt fler inhemskt smittade. Förutom fall där man misstänker koppling till gårdar och djur finns EHEC nu också i matkedjan och det vanligaste är enstaka fall där ingen säker smittkälla kan påvisas. Alla fall som smittats i Sverige följs upp bland annat med en enkät för att om möjligt hitta samband med exempelvis intag av samma livsmedel.

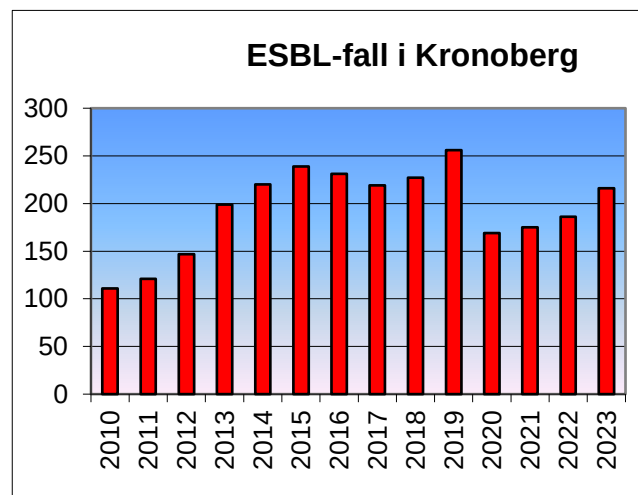
Entamöba histolytica

Inget fall har anmälts 2023.

ESBL och ESBL-carba

Under 2023 anmäldes 216 fall av ESBL-bildande tarmbakterier i Kronoberg vilket är fler än föregående år men fortfarande lägre än antalet som anmäldes före pandemin.

Man skiljer ut ESBL-carba, dvs de bakteriestammar som även utvecklat resistens mot karbapenemer. Under 2023 anmäldes fem fall av ESBL-carba i vårt län, lika många som under 2022.

Giardia lamblia

Av de 14 fall som diagnostiserades 2023 i Kronoberg hittades 10 i samband med utredning av sjukdomssymptom. Resterande fall upptäcktes i samband med smittspårning och hälsoundersökningar. Screening av giardia hos förskolebarn ingår i hälsoundersökningen av nyanlända. Fem av 14 fall bedömdes vara smittade i Sverige.

Gonorré

Antalet gonorréfall fortsätter öka både i Sverige som helhet men även i vårt län. Nationellt är det framför allt storstadsregionerna som har en hög incidens men även en del mindre regioner ser en ökning. Skåne rapporterade en kraftig ökning redan 2022. I Kronoberg har fallen mer än fördubblats senaste 5 åren, under 2023 diagnostiserades 34 fall. Av de 34 fallen var 26 smittade i Sverige. Det var fortsatt något fler kvinnor (18 fall) som smittats än män (16 fall). Vanligaste smittvägen är numera heterosexuell smitta även gällande gonorré.

Hepatit A

Inga fall anmäldes under 2023 i Kronoberg.

Hepatit B

Under 2023 diagnostiserades 11 nya fall i Kronoberg, vilket är ungefär samma antal som de senaste åren. Alla utom ett fall var sannolikt smittade innan ankomst till Sverige. Inget fall av akut hepatit B diagnostiserades 2023, utan alla fall bedömdes vara kronisk hepatit B alternativt reaktivering av tidigare infektion.

Hepatit C

Antalet fall 2023 var något färre än tidigare, 12 fall anmäldes mot tidigare runt 20 fall per år. Av de 12 anmälningarna hade sannolikt sju individer smittats i Sverige. Intravenöst missbruk är den dominerande smittvägen hos de inhemska fallen även om det ibland är svårt att veta säkert. Ett fall av akut hepatit C anmäldes under 2023.

HIV

Under 2023 har inga nya fall anmälts i Kronoberg. Totalt har drygt 90 patienter med HIV sin behandlande läkare i Kronoberg.

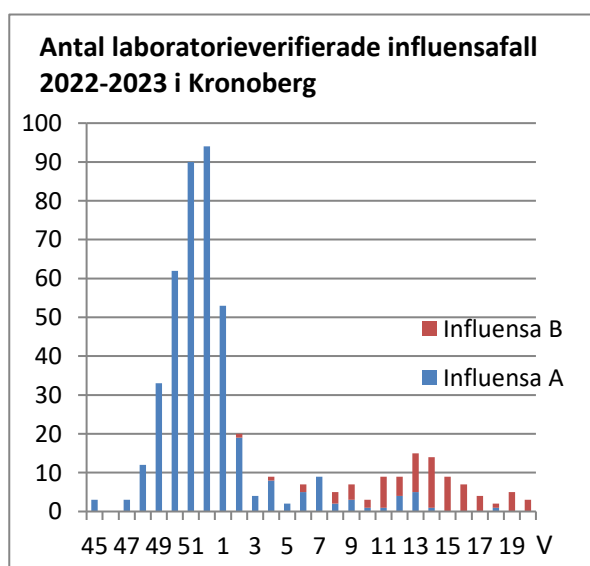
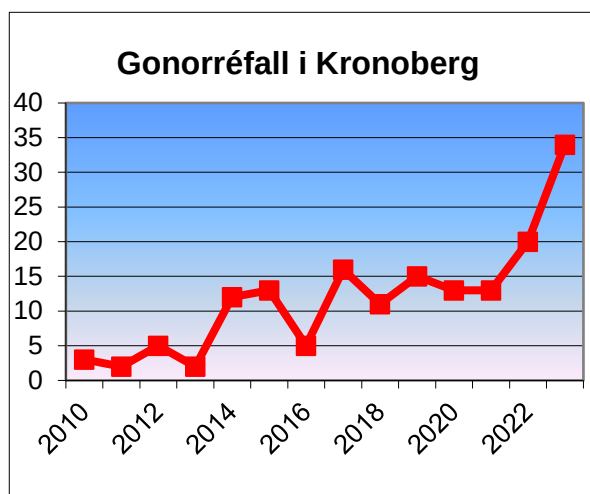
Influensa

Influensasäsongen 2022–2023 började tidigare än vanligt med en tydlig ökning av antalet fall redan i början av december.

Under första toppen (december-januari) dominerade influensa A och det ovanliga var att både H1N1 och H3N2 cirkulerade i ungefär samma omfattning. Belastningen på sjukvården under december och början av januari var hög då även covid-19 och RS-virus cirkulerade samtidigt. Senare under vintern var det influensa B som spreds lite mer, belastningen på sjukvården var då betydligt mer måttlig.

Invasiva grupp A-streptokocker

Under 2023 sågs en kraftig ökning av allvarliga infektioner orsakade av grupp A-streptokocker. I Kronoberg anmäldes 21 fall under 2023 vilket är en ökning jämfört med under pandemin, men ungefär lika många fall som 2013 och 2015. Av de 21 fallen var 12 orsakade av en allvarlig hud- och mjukdelsinfektion och i fem fall sågs primärt en septisk bild.

Invasiv infektion av Haemophilus influenzae typ B

Anmälningsplikten finns för att följa upp vaccinationseffekten av HIB-vaccinet som ingår i barnvaccinationsprogrammet sedan 1993. Under 2023 anmäldes nio fall. Alla patienter var vuxna som inte ingått i vaccinationsprogrammet.

Kikhosta

I Sverige ökade fallen av kikhosta 2023 men är fortfarande inte alls uppe på samma nivåer som före pandemin. Det finns dock en risk att fallen kommer fortsätta öka då bland annat Danmark sett en kraftigare ökning än vi gjort. I Kronoberg var det endast två anmälda fall under 2023.

Sedan hösten 2022 erbjuds alla gravida i vårt län att vaccinera sig mot kikhosta för att skydda de minsta barnen. Genom att antikroppar bildas hos modern och sedan går över till fostret får det nyfödda barnet ett skydd tills barnet hinner bli vaccinerat i barnvaccinationsprogrammet. Även fast partner erbjuds avgiftsfri vaccination.

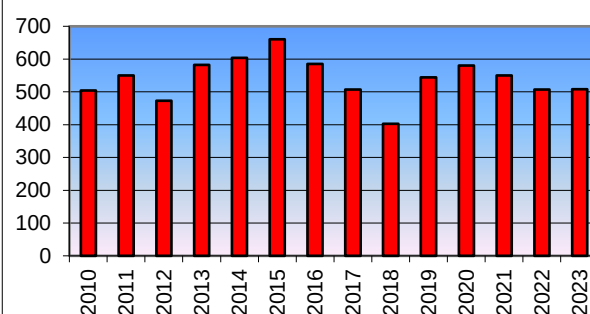
Klamydia

Antalet anmälda klamydiafall i Kronoberg var oförändrat 2023 jämfört med 2022, även nationellt var det ingen större skillnad. I vårt län hade vi 509 fall 2023 vilket motsvarar en incidens på knappt 250 fall/100 000 invånare att jämföra med drygt 300 fall/100 000 i riket som helhet.

Medelåldern för kvinnor är knappt 24 år och för män drygt 26 år, vilket är något högre men ändå ungefär som tidigare år. Andelen kvinnor som testas positivt är 57%.

Andelen som upptäckts via smittspårning är cirka 40% vilket är en något lägre andel än 2022. 91% av fallen var smittade i Sverige.

Klamydiafall i Kronoberg

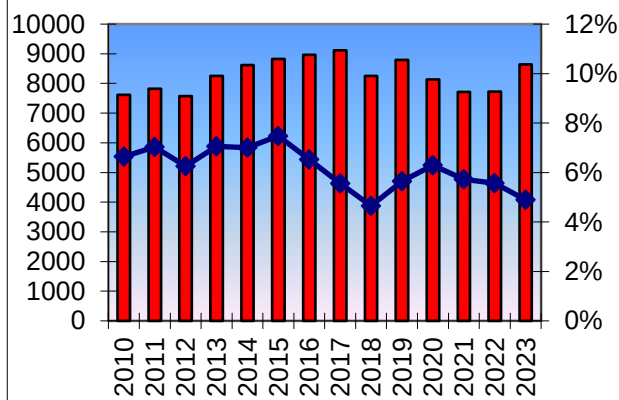
Totalt analyserades 8641 klamydiatest på Mikrobiologen i Växjö under 2023. Det är en ökning jämfört med senaste åren och antalet analyserade prover är åter på nästan samma nivå som före pandemin. Det är provtagningen i vården som står för ökningen efter pandemin vilket är positivt då individen också kan få råd och stöd i samband med provtagningen. Totalt sett är antalet prover sannolikt högre än före pandemin då egenprovtagning via nätläkare ökat de senaste fem åren. Under 2018 analyserades 95% av de positiva fallen på Mikrobiologen i Växjö medan det 2023 gått ner till 83%. Av denna anledning är det bara analyser utförda på Mikrobiologen i Växjö som redovisas i andelen positiva prover från och med 2018.

Egenprovtagningen (av prover analyserade på

Mikrobiologen) utgör knappt 40% vilket är ungefär samma nivå som senaste åren. Staplarna i diagrammet nederst till höger visar antalet klamydiaanalyser som utförs årligen på Mikrobiologen i Växjö (både prov tagna i vården och egentester). Linjen i diagrammet visar på andelen av testerna som är positiva för klamydia.

Antal prover

Andel positiva

Legionella

Inga fall anmälda under 2023.

Listeria

Under 2023 anmäldes ett fall av listeria, sannolikt smittad i Sverige. Vid alla inhemska listeriafall görs en omfattande smittspårning, men i fallet 2023 kunde ingen säker smittkälla påvisas.

Malaria

Tre fall anmälda under 2023, fallen var smittade i Uganda, Ghana respektive Rwanda.

Meningokockinfektion (invasiv)

Inga fall under 2023 i Kronoberg.

MRSA

MRSA-fallen i Sverige ökade 2023 liksom i Kronoberg, även om det inte är lika många fall som före pandemin. I Kronoberg diagnostiserades 88 fall 2023. Ungefär hälften av fallen upptäcktes via smittspårning/screening, och ungefär lika många hittades vid utredning av sjukdomssymptom, dvs att patienten har en aktuell infektion orsakad av MRSA. Knappt 75% av fallen bedömdes vara smittade i Sverige.

Mässling

Inga fall under 2023 i Kronoberg.

Papegojsjuka (Psittakos)

Sex fall anmäldes 2023 i Kronoberg vilket är fler än senaste åren. Tre av fallen insjuknade i januari 2023 och smittades sannolikt via kontakt med vilda fåglar/fågelträck vilket är den vanligaste smittvägen i Sverige. Två individer smittades sannolikt via duvor och för ett av fallen är smittvägen inte säkert klarlagd.

Pneumokockinfektion (invasiv)

Från 2009 fram till sommaren 2018 var det Prevenar 13[®] som ingick i barnvaccinationsprogrammet i Kronoberg. Sommaren 2018 upphandlades Synflorix[®] nationellt och ersatte Prevenar 13[®] medan det från i höstas är Vaxneuvance[®] som ingår i barnvaccinationsprogrammet nationellt. Fördelen med Vaxneuvance[®] är att det ingår 15 olika typer av pneumokocker medan Synflorix[®] enbart innehöll 10. Under 2023 ökade fallen både nationellt och i vårt län och antalet insjuknade är nu åter på ungefär samma nivå som före pandemin. Under 2023 anmäldes 37 fall i vårt län, alla utom tre insjuknade var vuxna.

Pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin

Tre fall (två barn och en vuxen) anmäldes under 2023 vilket är färre än förra året men 2022 bidrog två smittspårningar på förskola till fler fall än tidigare år.

Påssjuka (Parotit)

Inga fall anmäldes under 2023. Eftersom parotit är relativt ovanligt rekommenderas utöver serologi även PCR-prov från saliv och urin vid misstänkta fall. Vid konstaterade fall av parotit är det även viktigt att undersöka om närstående är vaccinerade.

Salmonella

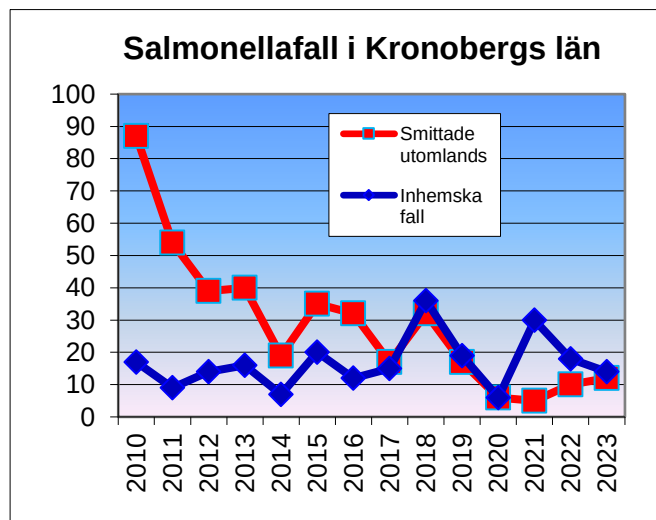
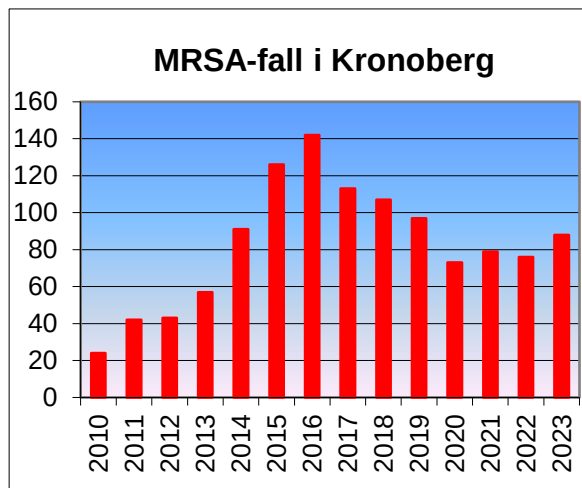
Antalet fall i Kronoberg som var smittade i Sverige ligger på ungefär samma nivå som före pandemin. De som smittats utomlands har ökat något jämfört med förra året men trots att resandet ökat igen efter pandemin är det ändå färre fall än före 2020.

Under 2023 rapporterades i Kronoberg 14 fall med smittland Sverige samt 12 fall som smittats utomlands. Av de 12 utlandssmittade fallen uppgavs hälften vara smittade i Europa.

Shigella

Under 2023 anmäldes sju fall i Kronobergs län.

Fyra av fallen var epidemiologiskt sammankopplade och smittade i Sverige, men trots omfattande

smittspårning kunde någon säker smittkälla inte identifieras. Ett fall var smittat utomlands och i de övriga två fallen kunde shigellabakterien inte odlas fram utan var endast positiv i PCR.

Syfilis

Nio fall anmäldes 2023, vilket är ett mer än förra året. Precis som gonorré ökar syfilis i framför allt storstadsregionerna men även i Kronoberg ses en ökning. Sex fall var män och tre kvinnor, alla utom ett fall var smittade i Sverige.

TBE

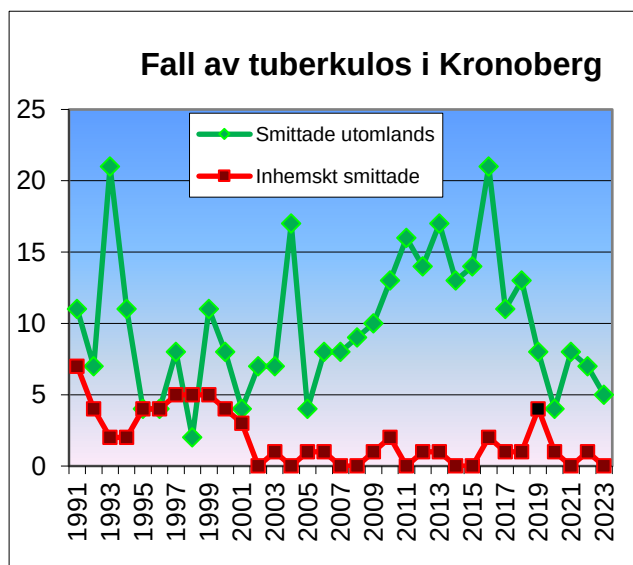
I Sverige insjuknade fler fall under 2023 jämfört med 2022, så även i Kronoberg. Fortfarande är det flest fall i Stockholms skärgård samt omkring de stora insjöarna, men TBE-smitta finns numera i stora delar av landet. Västra Götaland såg en tydlig uppgång 2021. I Kronoberg har vi de senaste 5-10 åren i genomsnitt haft två till tre fall varje år som är smittade i länet. Under 2023 anmäldes åtta fall i Kronoberg, samtliga sannolikt smittade i länet även om det kan vara svårt att säkert avgöra i det enskilda fallet.

Tuberkulos

Under 2023 anmäldes fem fall, alla sannolikt smittade utomlands. Tre av fallen troligen smittade i Afrika och två i Asien. I ett av fallen diagnostiserades infektionen i luftvägarna och ett fall visade sig ha en spridd tuberkulos, båda har således varit smittsamma. De tre andra fallen rörde sig om körteltuberkulos och urogenital tuberkulos och dessa är vanligtvis inte smittsamma.

Tyfoidfieber

Ett fall av tyfoidfieber respektive paratyfoidfieber hos samma individ anmäldes under 2023, sannolikt smittad i Pakistan.

Vibrio exklusive kolera

Dessa bakterier kan ge så kallad badsårsfeber, extern otit och tarmbesvär. Bakterierna är vanliga i bräckt vatten (t ex Östersjön) men kan även finnas i söt- och saltvatten. Under 2023 diagnostiserades tre fall i länet, odlingarna var tagna från sår respektive öron.

VRE

Vancomycin resistent enterokocker (VRE) förekommer av och till i mindre utbrott på olika håll i landet. På Vårdhygiens hemsida finns information om aktuella utbrott gällande VRE och andra resistent bakterier. I Kronoberg hade vi tre fall 2023, samtliga smittade utomlands.

Yersinia

Under 2023 diagnostiserades 14 fall i Kronoberg vilket är jämförbart med nivån före pandemin, alla utom tre fall sannolikt smittade i Sverige. I landet rapporterades inga större utbrott under förra året.

Kontakt

Smittskyddsläkare: Christian Blomkvist
Bitr. smittskyddsläkare: Hampus Hjorton
Smittskyddssjuksköterska: Charlotte Svensson
Smittskyddssjuksköterska: Jennifer Fältbacke
Smittskyddssjuksköterska: Cecilia Eriksson

Tel: 0470-58 82 78

E-post: smittskyddet@kronoberg.se

Antalet anmälda fall i Kronoberg per år uppdelat på diagnos

Diagnos	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Allmänfarliga sjukdomar			Exkl. covid-19	Exkl. covid-19	Exkl. covid-19	
Mpox (Apkoppor)	X	X	X	X	4	0
Campylobacter	143	141	83	102	133	115
Difteri	0	0	0	0	0	0
EHEC	25	16	16	13	20	20
Giardia lamblia	22	12	12	10	8	14
Gonorré	11	15	13	13	20	34
Hepatit A	4	4	0	4	4	0
Hepatit B	20	9	11	12	7	11
Hepatit C	18	18	11	17	19	12
Hepatit D	3	0	1	0	0	0
Hepatit E	0	1	0	0	0	0
HIV	8	4	4	2	4	0
HTLV VII infektion	0	1	0	0	0	0
Klamydia	403	544	580	550	507	509
Kolera	0	0	0	0	0	0
MRSA (anm.pliktig 2000)	107	97	73	79	76	88
Mjältbrand	0	0	0	0	0	0
Paratyfoidfeber	1	0	0	0	0	1
Pest	0	0	0	0	0	0
Pneumokock med nedsatt Pc känslighet	1	0	5	2	9	3
Rabies	0	0	0	0	0	0
Salmonellainfektion	68	36	12	35	28	26
därav inhemsk	36	19	6	30	18	14
Shigellainfektion	4	5	1	4	8	7
Syfilis	1	1	2	2	8	9
Tuberkulos	14	12	5	8	8	5
Tyfoidfieber	1	2	1	0	0	1
Virala haemorragisk febrar exkl dengue sorkf.	0	0	0	0	0	0
Anmälningspliktiga sjukdomar						Exkl. covid-19
Atypiska mycobacterier	7	8	6	10	3	3
Botulism	0	0	0	0	0	0
Brucellos	0	0	0	1	0	0
Cryptosporidium	6	21	28	23	22	11
Denguefeber	2	2	0	0	0	0
Echinokockinfektion	1	1	1	1	1	0
Entamöba histolytica	0	0	0	0	0	0
ESBL producerande enterobacteriaceae	227	256	169	175	186	216
ESBL CARBA	2	3	2	3	5	5
Influensa	339	216	161	49	463	246
Invasiva Grupp A streptokocker	19	13	6	2	8	21
Invasiv haemophilus inf	6	6	6	5	5	9
Harpest (tularem)	0	0	0	0	0	0
Kikhosta	18	11	5	0	0	2
Legionellainfektion	1	2	1	2	0	0
Leptospirainfektion	0	0	0	0	0	0
Listeriainfektion	3	1	1	5	1	1
Malaria	2	7	1	2	2	3
Invasiv meningokockinfektion	1	0	1	1	0	0
Mässling	1	0	0	0	0	0
Papegojsjuka	1	1	3	3	0	6
Invasiv pneumokockinfektion	38	37	15	7	30	37
Påssjuka	0	0	0	0	0	0
Q-feber	0	0	0	0	0	0
Röda hund	0	0	0	0	0	0
TBE	6	3	1	3	4	8
Trikinos	0	0	0	0	0	0
VRE	2	0	1	1	2	3
Vibrio exkl kolera	8	1	2	2	1	3
Viral meningoencephalit	15	11	2	10	5	10
Yersiniainfektion	15	15	3	5	16	14
Summa	1574	1533	1245	1163	1617	1453